

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

Eurojen väärentäminen ja muut raharikokset

Pekka Somerkoski

26.5.2009

Suomen Pankin kaksi roolia

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

1. Suomen rahaviranomainen

Osallistuu myös euron väärentämisen torjuntaan. Asianomistaja raharikosoikeudenkäynneissä.

2. Eurojärjestelmän jäsen

Suomen Pankilla on sekä kotimaisia että eurojärjestelmään liittyviä tehtäviä

Aiheet

I JOHDANTO

II EUROJEN VÄÄRENTÄMINEN

Rahanväärennys (perusmuoto)
Törkeä rahanväärennys
Lievä rahanväärennys

III MUUT RAHARIKOKSET

Rahanväärennyksen valmistelu
Väärän rahan käyttö
Väärän rahan hallussapito
Rahanjäljitelmän levittäminen
Oikeushenkilön rangaistusvastuu ja yhteisösakko

IV OIKEUDENKÄYNNNEISTÄ

V RAHANVÄÄRENNYSTEN TORJUNTA

VI YHTEENVETO

A. SIVILIOIKEUDELLIEN NÄKÖKULMA

– Oikea raha, laillinen maksuväline

B. RIKOSOIKEUDELLINEN NÄKÖKULMA

– Väärä raha, väärennetty raha

C. RAHAHISTORIALLISTA NÄKÖKULMAA VÄHÄSEN

Petollisesti valmistetut. Varianteista vähäsen.

Voimassa olevan rikoslain ensimmäisen vaiheen kokonaisuudistusta koskevan hallituksen esityksen mukaan raha on aina väärää, kun se on jonkun muun kuin siihen laillisesti oikeutetun valmistamaa.

Näin siitä huolimatta, että tuote ominaisuuksiltaan kuten valmistusaineiltaan, tekotavaltaan, mitoiltaan ja ulkonäöltään täysin vastaa aitoa rahaa.

Ratkaisevaa ei siis ole tuotteen ja käyvän rahan ulkonainen vastaavuus vaan tuotteen alkuperä.

RAHARIKOSTEN KOHTEET – LAILLISET MAKSUVÄLINEET

A. EUROSETELIT

EKP:n ja kansallisten keskuspankkien liikkeeseen laskemat setelit. Rahanvaihdon yhteydessä säädettiin rikoslain 37 luvun 12 §:n 3 momentti: ”Mitä tässä luvussa säädetään rahasta sovelletaan seteleihin ja metallirahoihin myös **ennen** niiden liikkeelle laskua.[\(17.3.2000/298\)](#)”.

B. EUROMETALLIRAHAT

Osallistuvien jäsenvaltioiden liikkeeseen laskemat euro- ja senttimääräiset metallirahat metallirahat ovat

C. MUIDEN MAIDEN LAILLISET MAKSUVÄLINEET

”Rahalla tarkoitetaan seteleitä ja metallirahoja, jotka Suomessa tai **muussa maassa** ovat virallisesti käypiä maksuvälineitä” (rikoslain 37 luvun 12 §:n [\(19.6.1997/602\)](#) 1 momentin 1 kohdan nojalla)

Rahahistoriallista näkökulmaa:

*”Then som thenne Sedel efterapar skal warda **hängd**:
Men then, som bewisligen uptäcker efteraparen,
skall undfå
Fyratio Tusende Daler Kopparmynts praemium,
enligt Kongl. Maj:ts Nådige Kungörelse
then 20 decembris 1754”*

Rahahistoriallista näkökulmaa:

Voimassa olevan Suomen rikoslain johtolause ym.

Rikoslaki 19.12.1889/39

Me Aleksander Kolmas, Jumalan Armosta, koko Venäjänmaan Keisari ja Itsevaltias,
Puolanmaan Zsaari, Suomen Suuriruhtinas, y.m., y.m., y.m.

Teemme tiettäväksi: Suomenmaan Valtiosäätyjen alamaisesta esityksestä tahdomme

Me täten armosta vahvistaa seuraavan rikoslain Suomen Suuriruhtinaanmaalle,
jonka voimaanpanemisesta, niinkuin myöskin rangaistusten täytäntöönpanosta

erityinen asetus annetaan:

1 luku ([16.8.1996/626](#))

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta

1 § ([16.8.1996/626](#))

Suomessa tehty rikos

Suomessa tehtyyn rikokseen sovelletaan Suomen lakia.

Puitepäätöksen*) mukaan rangaistusten on oltava:

**Tehokkaita
Oikeasuhtaisia
Varoittavia
Enimmäisrangaistus vähintään 8 vuotta vankeutta
Rikoksentehtäjän luovuttaminen oltava mahdollinen**

*) EU:n neuvoston 29.5.2000 hyväksymä puitepäätös rahanväärennyksen estämiseksi annettavan suojan vahvistamisesta rikosoikeudellisten ja muiden seuraamusten avulla. euron käyttöönoton yhteydessä

Rikoslain 37 luvun 1 Rahanväärennys

Joka **valmistaa** väärää rahaa tai **väärentää** rahaa saattaakseen sen **käypänä liikkeeseen** taikka tässä tarkoituksessa **tuo** maahan, **vie** maasta, **hankkii, vastaanottaa, kuljettaa** tai toiselle **luovuttaa vääräksi** tai **väärennetyksi tietämäänsä** rahaa, on tuomittava **rahanväärennyksestä** vankeuteen vähintään **neljäksi kuukaudeksi** ja enintään **neljäksi vuodeksi**.

Yritys on rangaistava.

Kaikki tekomuodot rangaistavia (tavoite).

Suojattava oikeushyvä: luottamus laillisiin maksuvälineisiin.

Oikeuskäytäntöä:

- Korkein oikeus KKO:2001:45
- Turun hovioikeus 21.6.2007 (Diaarinumero: R 06/2634)

Rahanväärennys vai rahanjäljitelmän levittäminen?

Turun hovioikeuden tuomio 21.6.2007.

Väärät rahat skannattu oikeista rahoista. Tulostettu mustesuihkutulostimella. Levitetty oikeina rahoina. Käytetty maksuvälineinä.

Syyttäjä ja Suomen Pankki vaativat, että luettava syyksi rahanväärennyksinä eikä rahanjäljitelminä. **Ratkaisevaa** on tekijän **tarkoitus eikä** väärennyksen tekninen **laatu** tai visuaalinen vaikutelma.

Hovioikeus katsoi – toisin kuin Tampereen käräjäoikeus – että A:n valmistamat setelit ovat siinä määrin aitoa rahaa muistuttavia, että niitä **on** pidettävä rikoslain 37 luvun 1 :ssä tarkoitettuna **vääränä rahana**.

Rahanväärennys vai lievä rahanväärennys?

Korkeimman oikeuden tuomio KKO:2001:45.

A saanut **kolme** vääräksi tietämäänsä **mustesuihkutulostimella** valmistettua **1 000 markan** setelin jäljennöstä tarkoituksenaan saattaa ne käypänä rahana liikkeeseen. A luovutti ne B:lle, joka A:n käskystä oli erehdyttänyt eri myymälöiden työntekijät ottamaan rahajäljennökset vastaan maksuksi ostamistaan tavaroista. A oli ottanut B:ltä vastaan tavarat ja vaihtorahat.

Rahajäljennöksiä voitiin pitää värinsä, kuviointinsa ja paperin laadun perusteella sillä tavoin aitoa rahaa muistuttavina, että niitä ominaisuuksiensa perusteella voitiin pitää väärinä rahoina.

A oli syyllistynyt **rahanväärennykseen eikä lievään** rahanväärennykseen. A:n syyksi ei voitu lisäksi lukea yllytyksiä petokseen eikä kätkemisrikosta.

RL 37 luku 1 §, RL 36 luku 1 § RL 32 luku 6 § 1 mom

Rikoslain 37 luvun 2 § Törkeä rahanväärennys

Jos rahanväärennyksessä

- 1) väärän tai väärennetyn rahan **määrä tai arvomäärä** on **huomattava** tai
- 2) rikos tehdään **erityisen suunnitelmallisesti** ja rahanväärennys on myös **kokonaisuutena** arvostellen **törkeä**, on rikoksentehtyjä tuomittava **törkeästä rahanväärennyksestä** vankeuteen vähintään **kahdeksi** ja enintään **kymmeneksi** vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Suomessa ankarin tuomio 7 vuotta vuodelta 1998.

Rikoslain 37 luvun 3 § **Lievä rahanväärennys**

Jos rahanväärennys, huomioon ottaen väärän tai väärennetyn **rahan määrä** ja **arvomäärä, tavoitellun hyödyn** tai **aiheutetun vahingon määrä** taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on **kokonaisuutena arvostellen vähäinen**, rikosentekijä on tuomittava **lievästä rahanväärennyksestä sakkoon** tai vankeuteen **enintään kahdeksi vuodeksi**.

Yritys on rangaistava.

Esimerkki: Tunnusmerkistön mukaisesti esim. yksittäinen kappale, joka skannattu ja tulostettu ja käytetty tunnusmerkistön mukaisesti.

Rikoslain 37 luvun 4 § Rahanväärennyksen valmistelu

Joka rahanväärennysrikoksen **tekemistä** varten **valmistaa, tuo** maahan, **pitää hallussaan, hankkii** tai **vastaanottaa** tällaisen rikoksen tekemiseen soveltuvan **välineen, tarvikkeen, tallenteen tai ohjelmiston**, on tuomittava **rahanväärennyksen valmistelusta sakkoon** tai vankeuteen **enintään kahdeksi vuodeksi**.

Oikeuskäytäntöä vähän Suomessa.

Rikoksen valmistelu on säädetty rikoslaissa rangaistavaksi vain poikkeuksellisesti:

- Joukkotuhonnan valmistelu
- Valtiopetoksen valmistelu
- Yleisvaarallisen rikoksen valmistelu
- Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu
- Huumausainerikoksen valmistelu
- Maksuvälinepetoksen valmistelu
- **Rahanväärennyksen valmistelu**
- Maanpetoksellinen yhteydenpito
- Salahanke vaarallisen sotilasrikoksen tekemiseksi
- Huumausainerikoksen edistäminen.

Oikeusjärjestyksen vakavimmat rikokset
Valtion toimintojen suojaaminen tai
siihen rinnastettavan infrastruktuurin turvaaminen
esimerkiksi liikenne-, raha- tai maksujärjestelmän turvaaminen
Taustalla usein kansainväliset sopimusvelvoitteet
(huumausainerikokset, rahanväärennys, terrorismirikokset).

Rikoslain 37 luvun 5 § Väärän rahan käyttö

Joka, **vastaanotettuaan** väärää tai väärennettyä rahaa käypänä, **luovuttaa** sen toiselle saattaakseen sen **uudelleen** sellaisena liikkeeseen, vaikka hän **tietää** rahan vääräksi tai väärennetyksi, on tuomittava **väärän rahan käytöstä sakkoon** tai vankeuteen **enintään yhdeksi vuodeksi**.

Yritys on rangaistava.

Rangaistuksesta verrattuna rahanväärennysrikoksiin.

KUINKA TULEE MENETELLÄ, JOS SAA HALTUUNSA VÄÄRÄN RAHAN ?

Mikäli rahaa epäillään vääräksi tai väärennetyksi, sitä tulee heti verrata vastaavaan aidoksi tiedettyyn rahaan ja tutkia huolellisesti kaikki turvatekijät.

**Jos ”raha” on väärä tai väärennetty, se on heti toimitettava poliisille.
MUSTAA PEKKA EI SAA LAITTA Kiertämään!**

Jos haltija jo saadessaan tiesi, että kysymyksessä on väärä tai väärennetty raha, edelleenluovuttaja syyllistyy myös itse rahanväärennykseen.

Rikoslain 37 luvun 6 § Väärän rahan hallussapito

Joka ilman **hyväksyttävää** syytä pitää hallussaan väärää tai väärennettyä rahaa, on tuomittava väärän rahan hallussapidosta **sakkoon** tai vankeuteen **enintään kuudeksi kuukaudeksi**.

Esimerkki (ennen rahavaihtoa):

Rangaistusmääräysmenettely väärän rahan hallussapidosta oli mahdollinen.
20 markkaa → 200 markkaa. Aitoon seteliin lisätty yksi nolla
(esimerkki aidon rahan väärentämisestä; vrt. väärän rahan valmistaminen).

Rikoslain 37 luvun 7 Rahajäljitelmän levitys

Joka *yleisölle levittämistä* varten *valmistaa* tai *hankkii* taikka *yleisölle levittää* käypää rahaa *erehdyttävästi muistuttavan* lomakkeen, merkin, kuvan tai muun esineen, on tuomittava *rahajäljitelmän levityksestä sakkoon* tai vankeuteen *enintään yhdeksi vuodeksi*.

Eräs oikeustapaus:

- Setelin aiheen käyttäminen markkinoinnissa.
- Ratkaisevaa oli tarkoitus eikä laatu. Oikeustapaus vuodelta 1997.

Rikoslain 37 luvun 14 § (13.6.2003/514)

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Rahanväärennykseen, törkeään rahanväärennykseen, lievään rahan väärennykseen, rahanväärennyksen valmisteluun, väärän rahan käyttöön, maksuvälinepetokseen, törkeään maksuvälinepetokseen ja maksuvälinepetoksen valmisteluun sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

Rikoslain 9 luku (21.4.1995/743)

Oikeushenkilön rangaistusvastuusta

1 (31.1.2003/61) Soveltamisala

Yhteisö, säätiö tai muu oikeushenkilö, jonka toiminnassa on tehty rikos, on virallisen syyttäjän vaatimuksesta tuomittava rikoksen johdosta *yhteisösakkoon*, jos se on tässä laissa säädetty rikoksen seuraamukseksi. Tämän luvun säännöksiä ei sovelleta julkisen vallan käytössä tehtyyn rikokseen.

5 § (9.11.2001/971) Yhteisösakko

Yhteisösakko tuomitaan määrääeuroin. Alin yhteisösakon rahamäärä on 850 ja ylin 850 000 euroa.

IV OIKEUDENKÄYNNNEISTÄ

Yleistä

Poliisiviranomaiset

Syyttäviviranomaiset

Asianomistaja(t)

- **Suomen Pankki**

- **Muut**

Tuomioistuimet

V RAHARIKOSTEN TORJUNTA

Rahoissa olevat turvatekijät

Informaatio

Tehokkaat, oikeasuhtaiset ja varoittavat rangaistukset

Poliisi- ja muu viranomaisyhteistyö

- Interpol*)
- Europol**)

Lainkuuliaisuuden ylläpito

*) Geneven vuoden 1929 väärän rahan valmistamisen vastustamista koskeva yleissopimus (SopS 47/36)

***) mm. EU:n neuvoston asetus (EY) N:o 1338/2001, annettu 28 päivänä kesäkuuta 2001, euron väärentämisen torjunnan edellyttämistä toimenpiteistä

VI YHTEENVETO

Raha

Laillinen maksuväline

Laillisena maksuvälineenä lakkautettu seteli

Rahaväärennys

Rahaväärennös, rahanjäljitelmä

Väärä raha

Väärennetty raha

Maksuväline

Käypä maksuväline

Maksuvälinepetos

Väärennys, väärennös

Raha (**esim. RL:n 37: 12 1 momentin 1 kohta; myös yleiskäsite**)
Laillinen maksuväline (**eurorahat ja muut lailliset; ks. ed.**)
Laillisena maksuvälineenä lakkautettu seteli (**lailla; valtorahateoria**)
Rahanväärennys (**RL:n 37 luvun 1–3**)
Rahanväärennös, rahanjäljitelmä (**väärä raha tai väärennetty raha**)
Väärä raha (**aidosta petollisesti esim. jäljennetty, kopioitu ym.**)
Väärennetty raha (**aidosta petollisesti muutettu ym.**)
Maksuväline (**RL:n 37:12 1 momentin 3 kohta; myös yleiskäsite**)
Käypä maksuväline (**laillinen tai muu hyväksytty maksuväline**)
Maksuvälinepetos (**RL:n 37: 8–10**)
Väärennys, väärennös (**esim. laillisena maksuvälineenä lakkautetun väärentäminen; käyttäminen petos**).

KUINKA TULEE MENETELLÄ JOS SAA HALTUUNSA VÄÄRÄN TAI VÄÄRENNETYN RAHAN TAI RAHANJÄLJITELMÄN?

Mikäli rahaa epäillään vääräksi tai väärennetyksi tai rahanjäljitelmäksi, sitä tulee heti verrata vastaavaan aidoksi tiedettyyn rahaan ja tutkia huolellisesti kaikki turvatekijät. **Jos ”raha” on väärä tai väärennetty, se on toimitettava heti poliisille.**

Mikäli luovuttaa edelleen eli laittaa kiertämään ns. Mustan Pekan, luovuttaja syyllistyy väärän rahan käyttöön, mistä on seuraamuksena sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi. Jos haltija jo saadessaan tiesi, että kysymyksessä on väärä tai väärennetty raha, edelleenluovuttaja syyllistyy myös itse rahanväärennykseen.

Myös avunantaminen ja yllyttäminen on rangaistuksen uhalla kielletty. Esim. skannaaminen ja tulostaminen on rangaistuksen uhalla kielletty.